

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

PAOLO MENGGOZZI

της 13ης Σεπτεμβρίου 2007¹**I — Εισαγωγή**

συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που δεν υπόκεινται σε έλεγχο και κατάταξη για σκοπούς προστασίας των ανηλίκων από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό.

1. Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ, και των διατάξεων της οδηγίας 2000/31/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»)².

II — Το εθνικό νομικό πλαίσιο

2. Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο δίκης μεταξύ δύο εταιριών γερμανικού δικαίου, της Dynamic Medien Vertriebs GmbH (στο εξής: Dynamic Medien) και της Avides Media AG (στο εξής: Avides), η οποία αφορά την πώληση στη Γερμανία από την Avides, δι' αλληλογραφίας μέσω του Διαδικτύου,

3. Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 4, του Jugendschutzgesetz (νόμου περί προστασίας των ανηλίκων, στο εξής: JuSchuG), της 23ης Ιουλίου 2002³, νοείται ως «πώληση δι' αλληλογραφίας» υπό την έννοια του εν λόγω νόμου «κάθε πράξη εξ επαχθούς αιτίας που πραγματοποιείται μέσω παραγγελίας και αποστολής εμπορεύματος ταχυδρομικώς ή ηλεκτρονικώς χωρίς προσωπική επαφή μεταξύ του αποστέλλοντος και του αποκτώντος και χωρίς να παρέχεται εγγύηση, μέσω τεχνικών ή άλλων μεθόδων, ότι τα αποστέλλομενα δεν θα διατεθούν σε παιδιά ή εφήβους»⁴.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 — ΕΕ L 178, σ. 1.

3 — BGBl. 2002 I, σ. 2730.

4 — Ανεπίσημη μετάφραση του επίσημου κειμένου του JuSchuG.

4. Σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 1, του JuSchuG, η δημόσια πρόσβαση των παιδιών και των εφήβων σε εγγεγραμμένες βιντεοκασέτες και λοιπές συσκευές για την αποθήκευση εικόνας επιτρέπεται μόνον αν το πρόγραμμα έχει κριθεί κατάλληλο για την ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν και φέρει σχετική ένδειξη από την ανώτατη αρχή του ομόσπονδου κράτους ή από οργανισμό προαιρετικού αυτοελέγχου στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 14, παράγραφος 6, του JuSchuG ή αν πρόκειται για ενημερωτικό, εκπαιδευτικό ή διδακτικό πρόγραμμα που φέρει ένδειξη από τον πωλητή «ενημερωτικό» ή «εκπαιδευτικό πρόγραμμα».

5. Το άρθρο 12, παράγραφος 3, του JuSchuG ορίζει ότι «οι συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που δεν φέρουν ένδειξη ή φέρουν την ένδειξη “ακατάλληλο για ανηλίκους” κατά την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 2, από την ανώτατη αρχή του ομόσπονδου κράτους ή από οργανισμό προαιρετικού αυτοελέγχου στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 14, παράγραφος 6, ή από τον πωλητή κατά την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 7, δεν μπορούν

καταστημάτων, σε περίπτερα ή άλλα σημεία πώλησεως στα οποία οι πελάτες δεν εισέρχονται συνήθως, ή δι’ αλληλογραφίας»⁵.

III — Πραγματικά περιστατικά, προδικαστικά ερωτήματα και διεξαγωγή της διαδικασίας

6. Η Avides, επιχείρηση εγκατεστημένη στη Γερμανία, πωλεί συσκευές για την αποθήκευση εικόνας και ήχου δι’ αλληλογραφίας μέσω της ιστοσελίδας της στο Διαδίκτυο και μέσω πλατφόρμας ηλεκτρονικού εμπορίου.

7. Η κύρια δίκη αφορά τη δι’ αλληλογραφίας πώληση στη Γερμανία από την Avides συσκευών για την αποθήκευση εικόνας (DVD ή βιντεοκασετών) που περιέχουν ιαπωνικές ταινίες κινουμένων σχεδίων με την ονομασία «anime» και εισάγονται από το Ηνωμένο Βασίλειο. Πριν την εισαγωγή τους, τα προγράμματα αυτά ελέγχονται από την British Board of Film Classification (βρετανική επιτροπή κατατάξεως των ταινιών, στο εξής: BBFC). Ο οργανισμός αυτός έχει ελέγξει, σύμφωνα με τις διατάξεις περί προστασίας των ανηλίκων που ισχύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, σε ποιο κοινό απευθύνονται και τις έχει κατατάξει στην κατηγορία

1. να προσφέρονται, να εκχωρούνται ή να διατίθενται με οποιονδήποτε άλλο τρόπο σε παιδί ή έφηβο,

2. να προσφέρονται ή να εκχωρούνται στο λιανικό εμπόριο εκτός των

5 — Ανεπίσημη μετάφραση του επίσημου κειμένου του JuSchuG.

«ακατάλληλες για ανηλίκους κάτω των 15 ετών». Βάσει των ανωτέρω, οι συσκευές για αποθήκευση εικόνας φέρουν αυτοκόλλητη ένδειξη της BBFC.

31 Μαΐου 2006, το Landgericht Koblenz ανέστειλε την εκκρεμή ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

8. Η Dynamic Medien, ανταγωνίστρια της Anides, ζητεί από το Landgericht Koblenz (πρωτοδικείο του Koblenz) να απαγορεύσει την πώληση δι' αλληλογραφίας από την Anides των εν λόγω συσκευών για την αποθήκευση εικόνας, διότι δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη στη Γερμανία σύμφωνα με την εφαρμοστέα εθνική ρύθμιση και δεν φέρουν καμία ένδειξη σχετική με το όριο ηλικίας η οποία να αντιστοιχεί σε απόφαση περί κατατάξεως ληφθείσα από αρμόδιο γερμανικό οργανισμό.

«Αντιβαίνει προς την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων υπό την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ γερμανική διάταξη η οποία απαγορεύει την πώληση δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας (DVD, βιντεοκασετών), οι οποίες δεν φέρουν καμία ένδειξη ότι υποβλήθηκαν σε γερμανικό έλεγχο ως προς το αν είναι κατάλληλες για ανηλίκους;

Ειδικότερα:

Συνιστά η απαγόρευση της πωλήσεως δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος υπό την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ;

9. Στο πλαίσιο διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων το Oberlandesgericht Koblenz (εφετείο του Koblenz) έκρινε ότι η πώληση δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που φέρουν μόνο την ένδειξη ορίου ηλικίας την οποία έχει θέσει η BBFC αποτελεί παράβαση του άρθρου 12, παράγραφος 3, του JuSchuG και είναι αντίθετη προς τον ανταγωνισμό.

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως:

10. Με απόφαση της 25ης Απριλίου 2006, η οποία κατατέθηκε στη Γραμματεία στις

Είναι η απαγόρευση αυτή δικαιολογημένη κατά το άρθρο 30 ΕΚ, λαμβανομένης υπόψη της οδηγίας [2000/31], ακόμη και εάν η συσκευή για την αποθήκευση εικόνας υποβλήθηκε σε έλεγχο ως προς το αν είναι κατάλληλη για ανηλίκους από άλλο κράτος μέλος [...] και φέρει αντίστοιχη ένδειξη, ή ο έλεγχος αυτός από άλλο κράτος μέλος [...] συνιστά ηπιότερο μέσον υπό την έννοια της εν λόγω διατάξεως;»

11. Γραπτές παρατηρήσεις κατέθεσαν, σύμφωνα με το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου, η Avides, οι Κυβερνήσεις της Γερμανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή.

12. Οι εκπρόσωποι των εν λόγω διαδικών, καθώς και οι εκπρόσωποι της Dynamic Medien, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 2ας Μαΐου 2007.

IV — Νομική ανάλυση

A — Εξέταση της επίδικης γερμανικής ρυθμίσεως

13. Η προσοχή του αιτούντος δικαστηρίου επικεντρώνεται στην προβλεπόμενη από το άρθρο 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας οι οποίες δεν φέρουν ένδειξη ότι έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη για λόγους προστασίας των ανηλίκων από την ανώτατη αρχή του ομόσπονδου κράτους ή από οργανισμό προαιρετικού αυτοελέγχου (στο εξής: αρμόδιος γερμανικός οργανισμός). Είναι προφανές ότι η εν λόγω απαγόρευση αφορά τόσο την ταχυδρομική πώληση όσο και την ηλεκτρονική πώληση μέσω Διαδικτύου (παραγγελία και/ή παράδοση μέσω ταχυδρομείου και/ή μέσω Διαδικτύου).

14. Έχει επίσης διευκρινιστεί ότι η απαγόρευση ισχύει τόσο για τους πωλητές που είναι εγκατεστημένοι στη Γερμανία, όπως η Avides, όσο και για τους πωλητές που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη. Η διευκρίνιση αυτή είναι σημαντική, ιδίως διότι στο πλαίσιο της κύριας δίκης πρέπει να δοθεί απάντηση στο ερώτημα που θέτει το Landgericht Koblenz λαμβάνοντας υπόψη την απαγόρευση *στον βαθμό κατά τον οποίον είναι εφαρμοστέα σε επιχείρηση εγκατεστημένη στη Γερμανία* και όχι στον βαθμό κατά τον οποίον είναι εφαρμοστέα σε επιχείρηση εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος⁶.

15. Δεν πρέπει επίσης να λησμονείται ότι η εν λόγω απαγόρευση εντάσσεται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης ρυθμίσεως που περιέχεται στον JuSchuG και σκοπεί στην προστασία των ανηλίκων στον οπτικοακουστικό τομέα, και ειδικότερα στο πλαίσιο της συγκεκριμένης ρυθμίσεως την οποία θεσπίζει το άρθρο 12 του JuSchuG σχετικά με τις συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που περιέχουν ταινίες ή παιχνίδια.

16. Από αυτή την ειδική ρύθμιση προκύπτει κατ' ουσίαν ότι οι εν λόγω συσκευές για την αποθήκευση εικόνας —εκτός από όσες περιέχουν εκπαιδευτικά ή ενημερωτικά προγράμματα και φέρουν σχετική ένδειξη από τον πωλητή—, εφόσον φέρουν την ένδειξη «ακατάλληλο για ανηλίκους» από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό ή δεν φέρουν

6 — Εντούτοις, η υπό κρίση υπόθεση εμπίπτει αναμφισβήτητα στη σφαίρα εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, εφόσον αφορά την πώληση στη Γερμανία προϊόντων προερχομένων από το Ηνωμένο Βασίλειο.

καμία ένδειξη από τον εν λόγω οργανισμό διότι δεν έχουν ελεγχθεί από αυτόν, δεν μπορούν να διατεθούν σε παιδιά και εφήβους ούτε, συνεπώς, να διατεθούν στο εμπόριο με συγκεκριμένους τρόπους (λιανική πώληση εκτός εμπορικών καταστημάτων, σε σημεία πωλήσεως στα οποία οι πελάτες συνήθως δεν εισέρχονται πώληση δι' αλληλογραφίας), οι οποίοι δεν εξασφαλίζουν ότι τα παιδιά και οι έφηβοι δεν θα έλθουν σε επαφή ή δεν θα αποκτήσουν τις εν λόγω συσκευές για την αποθήκευση εικόνας.

17. Η απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας την οποία θεσπίζει το άρθρο 12, παράγραφος 3, εδάφιο 2, του JuSchuG αποτελεί μέρος ενός ρυθμιστικού συστήματος σκοπός του οποίου είναι τα παιδιά και οι έφηβοι να μην έρχονται σε επαφή ή να μην αποκτούν συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν ελεγχθεί από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό ή έχουν χαρακτηριστεί «ακατάλληλες για ανηλίκους». Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από το ότι, όπως υπογράμμισε μετ' επιτάσεως η Γερμανική Κυβέρνηση, η απαγόρευση αυτή δεν είναι απόλυτη εφόσον, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 4, του JuSchuG, αφορά μόνον τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται ταχυδρομικώς ή ηλεκτρονικώς χωρίς προσωπική επαφή μεταξύ του αποστέλλοντος και του αποκτώντος ή χωρίς να διασφαλίζεται ότι το εμπόρευμα δεν θα παραδοθεί σε παιδιά ή εφήβους. Η Γερμανική Κυβέρνηση διευκρίνισε ότι συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν ελεγχθεί από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό ή έχουν χαρακτηριστεί από αυτόν «ακατάλληλες για ανηλίκους» μπορούν να πωλούνται νομίμως δι' αλληλογραφίας στη Γερμανία εφόσον εξασφαλίζεται, με τη λήψη πρόσφορων μέτρων, ότι αυτός που

παραγγέλλει και αυτός που παραλαμβάνει το εμπόρευμα είναι ενήλικος («προστατευόμενη» πώληση δι' αλληλογραφίας).

18. Από τη διευκρίνιση αυτή, στην οποία προέβη η Γερμανική Κυβέρνηση, φαίνεται να μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ο έλεγχος και η κατάταξη των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό δεν αποτελούν αντικείμενο πραγματικής υποχρέωσης των πωλητών, αλλά απλώς *βάρους*, η εκπλήρωση του οποίου εμποδίζει την επιβολή των περιορισμών εμπορίας τους οποίους προβλέπει το άρθρο 12, παράγραφος 3, του JuSchuG στις συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν ελεγχθεί από τον εν λόγω οργανισμό, απαλλάσσοντας ιδίως τον πωλητή, που επιθυμεί να πωλήσει το εν λόγω εμπόρευμα δι' αλληλογραφίας, από την υποχρέωση να λάβει μέτρα προκειμένου η πώληση να καταστεί «προστατευόμενη»⁷.

19. Συνεπώς, η επίμαχη εθνική ρύθμιση δεν περιλαμβάνει ούτε υποχρέωση να υποβάλλονται οι εισαγόμενες συσκευές για την αποθήκευση εικόνας σε εθνική διαδικασία ελέγχου και κατάταξης και να επισημαίνονται

7 — Εξάλλου, δεν συνάγω από το κείμενο του JuSchuG, που δημοσιεύεται στον δικτυακό τόπο του Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend (γερμανικού Υπουργείου οικογένειας, τρίτης ηλικίας, γυναικών και νεότητας), και ιδίως από το άρθρο 14, το οποίο αφορά τη «Ζήτηση ταινιών και προγραμμάτων ταινιών και παιχνιδιών», την ύπαρξη υποχρέωσης υποβολής των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που προορίζονται για πώληση στη Γερμανία σε έλεγχο και κατάταξη από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό. Επίσης, τα άρθρα 27 και 28 του JuSchuG, τα οποία θεσπίζουν κυρώσεις για την παράβαση των υποχρεώσεων που τάσσει ο εν λόγω νόμος, δεν προβλέπουν καμία κύρωση για τη μη υποβολή συσκευής για την αποθήκευση εικόνας σε έλεγχο από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό.

σύμφωνα με αυτή την κατάταξη, ούτε απαγόρευση πωλήσεως των εισαγόμενων συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί στην εν λόγω διαδικασία και επισήμανση, ούτε απόλυτη απαγόρευση της χρησιμοποίησής, για τη διάθεσή τους στο εμπόριο, ενός συγκεκριμένου διαύλου, όπως η πώληση δι' αλληλογραφίας.

20. Είναι, εντούτοις, γεγονός ότι το άρθρο 12, παράγραφος 3, του JuSchuG θεσπίζει κατ' ουσία, σχετικά με τις συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί στην εθνική διαδικασία ελέγχου και κατατάξεως, εισαγόμενες και μη, σχετική απαγόρευση των πράξεων διαθέσεως που αφορούν μια συγκεκριμένη κατηγορία δυνητικών αγοραστών (των ανηλίκων), η οποία συνοδεύεται από απαγόρευση πωλήσεως των ίδιων εμπορευμάτων εκτός εμπορικών καταστημάτων, σε σημεία πωλήσεως στα οποία οι πελάτες δεν εισέρχονται συνήθως και από υποβολή της πωλήσεως δι' αλληλογραφίας σε περιοριστικές προϋποθέσεις, σκοπός των οποίων είναι να αποκλειστεί η απόκτηση από ανηλίκους.

B — Επί της ενδεχόμενης επιρροής των κοινοτικών μέτρων εναρμονίσεως

21. Θα πρέπει κατ' αρχάς να υπενθυμιστεί, όπως αναφέρει και η Επιτροπή, ότι όταν ένα ζήτημα έχει αποτελέσει αντικείμενο πλήρους εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο, κάθε σχετικό εθνικό μέτρο πρέπει να εκτιμάται

υπό το πρίσμα των εναρμονισμένων διατάξεων και όχι υπό το πρίσμα των διατάξεων του πρωτογενούς δικαίου, και συγκεκριμένα των άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ⁸.

22. Στο πλαίσιο της παρούσας προδικαστικής διαδικασίας έγινε επίκληση, ως ενδεχομένως συναφών εναρμονισμένων ρυθμίσεων, της οδηγίας 2000/31 και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 1997, για την προστασία των καταναλωτών από τις εξ αποστάσεως συμβάσεις⁹.

23. Όσον αφορά την οδηγία 2000/31, υπενθυμίζω, πρώτον, ότι θέτει ως στόχο της να συμβάλει στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς δημιουργώντας, όσον αφορά το ηλεκτρονικό εμπόριο, ένα νομικό πλαίσιο που σκοπεύει να εξασφαλίσει την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μεταξύ των κρατών μελών. Όπως ορίζει το άρθρο της 1, παράγραφος 2, η οδηγία αφορά την προσέγγιση μόνον «ορισμένων εθνικών διατάξεων για τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες αφορούν την εσωτερική αγορά, την εγκατάσταση των φορέων παροχής υπηρεσιών, τις εμπορικές επικοινωνίες, τη σύναψη συμβάσεων με ηλεκτρονικά μέσα, την ευθύνη των μεσαζόντων, τους κώδικες δεοντολογίας, τον εξώδικο διακανονισμό των διαφορών, τα

8 — Βλ., μεταξύ πολλών, αποφάσεις της 13ης Δεκεμβρίου 2001, C-324/99, DaimlerChrysler (Συλλογή 2001, σ. I-9897, σκέψη 32), της 24ης Οκτωβρίου 2002, C-99/01, Linhart και Biffi (Συλλογή 2002, σ. I-9375, σκέψη 18), και της 11ης Δεκεμβρίου 2003, C-322/01, Deutscher Apothekerverband (Συλλογή 2003, σ. I-14887, σκέψη 64).

9 — ΕΕ L 144, σ. 19.

μέσα έννομης προστασίας και τη συνεργασία μεταξύ κρατών μελών»¹⁰.

24. Ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι η πώληση αγαθών μέσω του Διαδικτύου αποτελεί «υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας» υπό την έννοια της εν λόγω οδηγίας¹¹ και ότι εθνική ρύθμιση όπως η απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας του άρθρου 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG εμπίπτει στον «συντονισμένο τομέα» υπό την έννοια της ίδιας οδηγίας¹², ουδείς από τους διαδίκους που παρέστησαν ενώπιον του Δικαστηρίου διευκρίνισε, ούτε εγώ μπορώ να αντιληφθώ, με ποια συγκεκριμένη ρύθμιση περιλαμβανόμενη στην εν λόγω οδηγία υλοποιήθηκε ενδεχομένως η πλήρης εναρμόνιση των εθνικών κανόνων περί προστασίας των ανηλίκων από τη δι' αλληλογραφίας πώληση αγαθών μέσω του Διαδικτύου η οποία αποκλείει την εξακρίβωση της συμβατότητας της επίδικης απαγορεύσεως με τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ.

10 — Η υπογράμμιση δική μου.

11 — Αυτό φαίνεται να υποδεικνύει η δέκατη όγδοη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, σύμφωνα με την οποία «[ο]ι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας καλύπτουν μεγάλο φάσμα οικονομικών δραστηριοτήτων σε απευθείας σύνδεση (on line)», οι οποίες «μπορούν να συνίστανται, συγκεκριμένα, στην πώληση εμπορευμάτων σε απευθείας σύνδεση».

12 — Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο η', της οδηγίας, ο συντονισμένος τομέας αφορά τις «προϋποθέσεις που ισχύουν στα νομικά συστήματα των κρατών μελών προκειμένου για φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας ή υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για γενικές διατάξεις ή για διατάξεις σχεδιασμένες ειδικά για τον τομέα αυτό», «απαιτήσεις προς τις οποίες πρέπει να συμμορφώνεται ο φορέας παροχής υπηρεσιών σχετικά με» την πρόσβαση στη δραστηριότητα παροχής υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας αλλά και την ανάλυση της δραστηριότητας αυτής (ιδίως «απαιτήσεις σχετικά με τη συμπεριφορά του φορέα παροχής υπηρεσιών, σχετικά με την ποιότητα ή το περιεχόμενο της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων για τη διαφήμιση και τη σύναψη συμβάσεων»).

25. Το αιτούν δικαστήριο και οι Κυβερνήσεις της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου υπογραμμίζουν ότι η οδηγία 2000/31 αφήνει ρητώς ένα περιθώριο παρεμβάσεως των εθνικών αρχών για την προστασία των ανηλίκων. Επισημαίνουν ότι, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 4, στοιχείο α', υπό i, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας, τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν μέτρα που είναι αναγκαία για την προστασία της «δημόσιας τάξεως», και ιδίως για την «προστασία των ανηλίκων», σε σχέση με συγκεκριμένη υπηρεσία της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως η πώληση αγαθών μέσω του Διαδικτύου.

26. Παρατηρώ, εντούτοις, ότι η παραπομπή στο άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2000/31 ουδεμία επιρροή ασκεί στην προκειμένη περίπτωση.

27. Το άρθρο 3 περιέχει τη λεγόμενη «ρήτρα της εσωτερικής αγοράς», βάσει της οποίας, κατ' ουσίαν, οι φορείς παροχής υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας μπορούν να λειτουργούν στο έδαφος της Κοινότητας συνεχίζοντας να υπόκεινται, όσον αφορά τον συντονισμένο τομέα τον οποίο προβλέπει η οδηγία, στις διατάξεις του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένοι. Πράγματι, η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου ορίζει ότι «[κ]άθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας που παρέχει ένας φορέας εγκατεστημένος στο έδαφός του να τηρούν τις ισχύουσες εθνικές διατάξεις του οι οποίες εμπίπτουν στον συντονισμένο τομέα». Συναφώς, η

παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου ορίζει ότι «[τ]α κράτη μέλη δεν μπορούν, για λόγους που αφορούν τον συντονισμένο τομέα, να περιορίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος».

28. Η οδηγία προβλέπει, εντούτοις, ότι, «παρά τον κανόνα περί ελέγχου στην πηγή» των υπηρεσιών αυτών, «είναι σύνηθες τα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών» υπό τους όρους της οδηγίας (24η αιτιολογική σκέψη). Το άρθρο 3, παράγραφος 4, στο οποίο παραπέμπει το αιτούν δικαστήριο και επικαλούνται οι Κυβερνήσεις της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, θεσπίζει τους εν λόγω όρους, περιγράφοντας ιδίως τους λόγους δημοσίας τάξεως τους οποίους μπορούν να επικαλεστούν τα κράτη μέλη προκειμένου να δικαιολογήσουν τα εν λόγω περιοριστικά μέτρα και θέτοντας ως προϋπόθεση για τη λήψη των μέτρων αυτών την τήρηση ορισμένων διαδικαστικών διατυπώσεων, όπως να έχει ζητηθεί από το κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής υπηρεσιών να λάβει μέτρα και να έχει κοινοποιηθεί η πρόθεση να ληφθούν τέτοια μέτρα στο εν λόγω κράτος και στην Επιτροπή (η οποία καλείται να εξετάσει τη συμβατότητα των μέτρων προς το κοινοτικό δίκαιο).

29. Συνεπώς, μέτρα τα οποία σκοπούν την εξασφάλιση της «προστασίας των ανηλίκων» σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 4, της

οδηγίας 2000/31 είναι τα μέτρα που τα κράτη μέλη μπορούν να λάβουν κατά παρέκκλιση της απαγορεύσεως, η οποία τίθεται με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, να περιορίζουν για λόγους που αφορούν τον συντονισμένο τομέα, την ελεύθερη κυκλοφορία «των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας οι οποίες προέρχονται από άλλο κράτος μέλος»¹³.

30. Δεδομένου λοιπόν ότι η Avides είναι φορέας παροχής υπηρεσιών εγκατεστημένος στη Γερμανία¹⁴, η απαγόρευση πώλησεως δι' αλληλογραφίας η οποία έχει θεσπιστεί με το άρθρο 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG αποτελεί, *καθόσον αφορά την Avides*, εθνική διάταξη του κράτους εγκαταστάσεως, υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/31, και όχι μέτρο που περιορίζει την ελεύθερη κυκλοφορία υπηρεσίας της κοινωνίας της πληροφορίας, *η οποία προέρχεται από άλλο κράτος μέλος*, υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας.

31. Για τους λόγους αυτούς, οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας 2000/31 δεν ασκούν επιρροή όσον αφορά την εξακρίβωση της συμβατότητας με το κοινοτικό δίκαιο της προαναφερθείσας απαγορεύσεως πώλησεως δι' αλληλογραφίας, *στο μέτρο που η απαγόρευση ισχύει για φορέα, όπως η Avides, εγκατεστημένο στο εθνικό έδαφος*.

¹³ — Η υπογράμμιση δική μου.

¹⁴ — Σύμφωνα με το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2000/31, για τους σκοπούς της οδηγίας νοείται ως «εγκατεστημένος φορέας παροχής υπηρεσιών» ο «φορέας ο οποίος ασκεί ουσιαστικά μια οικονομική δραστηριότητα μέσω μιας μόνιμης εγκατάστασης για αόριστη χρονική διάρκεια», ενώ η «παρουσία και η χρήση των τεχνικών μέσων και των τεχνολογιών που απαιτούνται για την παροχή της υπηρεσίας δεν συνιστούν εγκατάσταση του φορέα».

32. Συνεπώς, οι διατάξεις της οδηγίας 2000/31 δεν ασκούν επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση. Θα μπορούσαν ίσως να θεωρηθούν λυσιτελείς, αντί των άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ, για την εξακρίβωση της συμβατότητας με το κοινοτικό δίκαιο της εν λόγω απαγορεύσεως, στο μέτρο που ισχύει για επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε κράτη μέλη εκτός της Γερμανίας οι οποίες πραγματοποιούν πωλήσεις στη Γερμανία μέσω του Διαδικτύου¹⁵ στην περίπτωση όμως αυτή πρόκειται, όπως έχω επισημάνει, για πτυχή του όλου θέματος η οποία δεν εμπίπτει στο αντικείμενο της υποθέσεως την οποία καλείται να κρίνει το αιτούν δικαστήριο.

33. Η απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας του άρθρου 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG φαίνεται να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 97/7¹⁵. Το άρθρο 14 της εν λόγω οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη «να θεσπίσουν ή να διατηρήσουν, στον τομέα ο οποίος διέπεται από την παρούσα οδηγία, πλέον αυστηρές διατάξεις συνάδουσες προς τη συνθήκη, προκειμένου να διασφαλίσουν ένα υψηλότερο επίπεδο προστασίας του καταναλωτή» και διευκρινίζει ότι «[ο]ι διατάξεις αυτές περιλαμβάνουν, ενδεχομένως, την απαγόρευση, για λόγους γενικού συμφέροντος, της εμπορίας στο έδαφός τους, μέσω συμβάσεων εξ αποστάσεως, ορισμένων αγαθών ή υπηρεσιών, ιδίως φαρμάκων, τηρουμένης δεόντως της Συνθήκης». Συνεπώς, η οδηγία 97/7

δεν επιφέρει πλήρη εναρμόνιση της πωλήσεως αγαθών δι' αλληλογραφίας και δεν αποκλείει —αντιθέτως προβλέπει ρητώς— την εξακρίβωση της συμβατότητας με τη Συνθήκη ΕΚ, και ιδίως με τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ, των αυστηρότερων μέτρων τα οποία, σύμφωνα με το άρθρο της 14, μπορούν να λάβουν τα κράτη μέλη για την προστασία των καταναλωτών¹⁶.

34. Για τους λόγους αυτούς, είμαι της γνώμης ότι οι προαναφερθείσες οδηγίες δεν καθιστούν περιττή την εξέταση της συμβατότητας με τα άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ της απαγορεύσεως πωλήσεως δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό, η οποία θεσπίζεται με το άρθρο 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG.

Γ — *Επί της δυνατότητας εφαρμογής στην υπό κρίση υπόθεση του άρθρου 28 ΕΚ: μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών;*

35. Με το προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε στο Δικαστήριο, το Landgericht Koblenz ζητεί να πληροφορηθεί, πρώτον, αν η προεκτεθείσα απαγόρευση αποτελεί μέτρο

15 — Σε ανάλογο συμπέρασμα κατέληξε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Deutscher Apothekerverband (σκέψη 63) σχετικά με την προβλεπόμενη από γερμανική ρύθμιση απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας φαρμάκων τα οποία επιτρεπόταν να πωλούνται αποκλειστικά από φαρμακεία.

16 — Όπ.π., σκέψεις 64 και 65.

ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ.

36. Σύμφωνα με το άρθρο 28 ΕΚ, «[ο]ι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών».

37. Σύμφωνα με τη διατύπωση της αποφάσεως *Dassonville*¹⁷, την οποία ακολουθεί απαρεγκλίτως μέχρι σήμερα η νομολογία του Δικαστηρίου¹⁸, κάθε εμπορική ρύθμιση των κρατών μελών που ενδέχεται να παρεμποδίσει αμέσως ή εμμέσως, πραγματικά ή δυνητικά το ενδοκοινοτικό εμπόριο θεωρείται ως μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό.

38. Ακόμα και αν ένα μέτρο δεν σκοπεί τη ρύθμιση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των κρατών μελών, αυτό που είναι καθοριστικό είναι ο πραγματικός ή δυνητικός αντίκτυπός του στο ενδοκοινοτικό εμπόριο. Κατ'

εφαρμογή του εν λόγω κριτηρίου, σύμφωνα με πάγια νομολογία που ακολούθησε την απόφαση *Cassis de Dijon*¹⁹, τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων που δημιουργεί, ελλείπει εναρμονίσεως των νομοθεσιών, η επί των εμπορευμάτων προελεύσεως άλλων κρατών μελών, όπου αυτά νομίμως παρασκευάζονται και διατίθενται στο εμπόριο, εφαρμογή κανόνων που υπαγορεύουν τις προϋποθέσεις στις οποίες πρέπει να ανταποκρίνονται τα εμπορεύματα αυτά (όπως αυτές που αφορούν την ονομασία, τη μορφή, τις διαστάσεις, το βάρος, τη σύνθεση, την παρουσίαση, τη σήμανση, τη συσκευασία τους), αποτελούν μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορευόμενα από το άρθρο 28 ΕΚ, ακόμη και αν οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται αδιακρίτως σε όλα τα προϊόντα, εφόσον η εφαρμογή τους δεν δικαιολογείται από κάποιο στόχο γενικού συμφέροντος ικανό να υπερισχύσει των απαιτήσεων της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων²⁰.

39. Εξάλλου, σύμφωνα με τη νομολογία που ακολούθησε την απόφαση *Keck* και *Mithouard*²¹, οι περιορίζουσες ή απαγορευουσες ορισμένους τρόπους πώλησεως εθνικές διατάξεις δεν είναι ικανές να εμποδίσουν, αμέσως ή εμμέσως, πραγματικά ή δυνητικά, το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών υπό την έννοια της νομολογίας της οποίας γενέθλια απόφαση είναι η προαναφερθείσα απόφαση *Dassonville*, υπό την προϋπόθεση ότι οι διατάξεις αυτές, αφενός, έχουν εφαρμογή επί όλων των σχετικών επιχειρηματιών

19 — Απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1979, 120/78, *Rewe-Zentral* (Συλλογή τόμος 1979, σ. 321).

17 — Απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, *Dassonville* (Συλλογή τόμος 1974, σ. 413, σκέψη 5).

18 — Με πλέον πρόσφατη την απόφαση της 7ης Ιουνίου 2007, C-254/05, Επιτροπή κατά Βελγίου (Συλλογή 2007, σ. I-4269, σκέψη 27).

20 — Αποφάσεις της 24ης Νοεμβρίου 1993, C-267/91 και C-268/91, *Keck* και *Mithouard* (Συλλογή 1993, σ. I-6097, σκέψη 15), και *Deutscher Apothekerverband*, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψη 67.

21 — Προπαρατεθείσα, σκέψη 16.

που ασκούν τη δραστηριότητά τους στην ημεδαπή και, αφετέρου, επηρεάζουν κατά τον ίδιο τρόπο, από νομικής απόψεως αλλά και στην πράξη, την εμπορία των εγχωρίων προϊόντων και των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών²².

40. Η Avides, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι η απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας του άρθρου 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορευόμενο από το άρθρο 28 ΕΚ.

41. Κατά την άποψη της Avides, δεν πρόκειται απλώς για τη ρύθμιση ενός τρόπου πωλήσεως. Η απαίτηση να υποβάλλονται οι εισαγόμενες συσκευές για την αποθήκευση εικόνας, οι οποίες έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη για λόγους προστασίας των ανηλικών στο κράτος μέλος εξαγωγής, σε έλεγχο και κατάταξη, για τον ίδιο σκοπό, και από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό συνεπάγεται, κατ' αυτήν, σημαντικό πρόσθετο κόστος και καθυστερήσεις στην εμπορία των εν λόγω προϊόντων στη Γερμανία. Συνεπώς, και αν ακόμα υποτεθεί ότι πρόκειται για ρύθμιση ενός τρόπου πωλήσεως, η ρύθμιση αυτή δεν πληροί την πρώτη από τις δύο προϋποθέσεις τις οποίες θέτει η απόφαση Keck και Mithouard στον βαθμό που, εφόσον εφαρμόζεται μόνο στην ημεδαπή, επηρεάζει μόνον τις επιχειρήσεις ηλεκτρονικού

εμπορίου που είναι εγκατεστημένες στη Γερμανία και όχι τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη.

42. Η Επιτροπή φρονεί ότι έχει καθοριστική σημασία η ανάλυση της πραγματικής ή δυνητικής επιπτώσεως των εν λόγω εθνικών μέτρων. Υποστηρίζει ότι το άρθρο 12 του JuSchuG θεσπίζει κατ' ουσίαν υποχρέωση επισημάνσεως των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Η απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας της παραγράφου 3, σημείο 2, του εν λόγω άρθρου είναι μία απλώς από τις κυρώσεις που προβλέπονται σε περίπτωση μη συμμορφώσεως με την εν λόγω υποχρέωση η οποία, κατά την Επιτροπή, εμπίπτει στην κατηγορία των εθνικών μέτρων στην οποία αναφέρεται η προπαρατεθείσα στην παράγραφο 38 νομολογία, δεδομένου ότι τάσσει μία απαίτηση, σχετική με την επισήμανση, την οποία πρέπει να πληρούν τα εμπορεύματα. Το περιοριστικό αποτέλεσμα της γερμανικής ρυθμίσεως ενισχύεται από το γεγονός ότι η επιβαλλόμενη επισήμανση προϋποθέτει την ολοκλήρωση μιας εθνικής διαδικασίας ελέγχου, ακόμα και αν έχει προηγηθεί ανάλογη διαδικασία και επισήμανση στο κράτος μέλος εξαγωγής. Συνεπώς, η εξεταζόμενη ρύθμιση συνεπάγεται πρόσθετο κόστος για την εμπορία στη Γερμανία εισαγομένων συσκευών για την αποθήκευση εικόνας, πράγμα το οποίο αρκεί για να χαρακτηριστεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό.

22 — Αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1993, C-292/92, Hünermund κ.λπ. (Συλλογή 1993, σ. I-6787, σκέψη 21), της 9ης Φεβρουαρίου 1995, C-412/93, Leclerc-Siplec (Συλλογή 1995, σ. I-179, σκέψη 21), και της 23ης Φεβρουαρίου 2006, C-441/04, A-Punkt Schmuckhandels (Συλλογή 2006, σ. I-2093, σκέψη 15).

43. Κατά την άποψη της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, κάθε εμπόδιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων το οποίο οφείλεται στην εφαρμογή εθνικού

μέτρου αφορώντος τα χαρακτηριστικά προϊόντων που κατασκευάζονται και διατίθενται στην αγορά νομίμως σε άλλο κράτος μέλος αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος, ακόμα και αν το εν λόγω μέτρο παρουσιάζεται υπό μορφή περιορισμού ορισμένου τρόπου πώλησεως. Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υπογραμμίζει ότι οι περιορισμοί της εμπορίας τους οποίους προβλέπει το άρθρο 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG, συμπεριλαμβανομένης της επίμαχης απαγορεύσεως πώλησεως δι' αλληλογραφίας, δεν αφορούν τις συσκευές για την αποθήκευση εικόνας γενικά, αλλά μόνον ορισμένες από αυτές, και συγκεκριμένα όσες δεν πληρούν την απαίτηση εγκρίσεως και κατατάξεως του περιεχομένου τους από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό. Οι εν λόγω περιορισμοί, οι οποίοι εφαρμόζονται μόνον εφόσον το περιεχόμενο των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας έχει κριθεί ακατάλληλο για ανηλικούς ή δεν έχει ελεγχθεί από τον προαναφερθέντα οργανισμό, αφορούν τα πραγματικά χαρακτηριστικά των οικείων προϊόντων και όχι απλώς έναν τρόπο πώλησεως. Σε κάθε περίπτωση, και αν ακόμα θεωρηθεί ότι πρόκειται απλώς για ρύθμιση τρόπου πώλησεως, δεν πληρούνται η δεύτερη από τις προϋποθέσεις τις οποίες θέτει η απόφαση Keck και Mithouard, δεδομένου ότι οι συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που παράγονται στη Γερμανία μπορούν, σύμφωνα με την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις τις οποίες τάσσει η γερμανική νομοθεσία σχετικά με την καταλληλότητα του περιεχομένου για ανηλικούς ευκολότερα απ' ό,τι οι συσκευές που παράγονται εκτός Γερμανίας.

44. Αντιθέτως, η Dynamic Medien και οι Κυβερνήσεις της Γερμανίας και της Ιρλανδίας υποστηρίζουν ότι η επίμαχη απαγόρευση πώλησεως δι' αλληλογραφίας αφορά

τρόπο πώλησεως και πληροί τις δύο προϋποθέσεις τις οποίες θέτει η απόφαση Keck και Mithouard, οπότε δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ.

45. Η Dynamic Medien παρατηρεί ότι οι περιορισμοί τους οποίους επιβάλλει το άρθρο 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG αναφέρονται σε τρόπους πώλησεως και αφορούν όλες τις συσκευές για την αποθήκευση εικόνας, ανεξαρτήτως του αν παράγονται στη Γερμανία ή όχι, οι οποίες πωλούνται από επιχειρήσεις εγκατεστημένες στη Γερμανία ή σε άλλα κράτη μέλη. Συνεπώς, δεν πρόκειται για προστασία της εθνικής παραγωγής.

46. Η Γερμανική Κυβέρνηση παραδέχεται ότι η επίμαχη απαγόρευση πώλησεως δι' αλληλογραφίας συνδέεται με μια συγκεκριμένη επισήμανση, ή μάλλον με τη μη επισήμανση. Εντούτοις, ισχυρίζεται ότι αυτό δεν σημαίνει ότι η απαγόρευση πρέπει να εξομοιωθεί με υποχρέωση επισήμανσεως του προϊόντος και να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να αφορά τρόπο πώλησεως. Η κυκλοφορία στην αγορά συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν ελεγχθεί από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό και συνεπώς δεν φέρουν σχετική ένδειξη δεν απαγορεύεται, όπως δεν απαγορεύεται γενικά η πώλησή τους δι' αλληλογραφίας. Το μόνο που απαγορεύεται είναι η «μη προστατευόμενη» πώλησή τους δι' αλληλογραφίας, με άλλα λόγια η πώληση με την οποία δεν εξασφαλίζεται ότι το προϊόν παραγγέλλεται και παραλαμβάνεται μόνον από ενηλικούς. Δεδομένου ότι για την εμπορία των εν λόγω προϊόντων συνεχίζουν να επιτρέπονται άλλοι διαύλοι διαθέσεως, μεταξύ των οποίων και η «προστατευόμενη» πώληση δι' αλληλογραφίας, η πρόσβαση στη γερμανική αγορά των

συσκευών για την αποθήκευση εικόνας είναι εξασφαλισμένη και οι εισαγωγείς δεν είναι αναγκασμένοι να τροποποιήσουν την παρούσα κατάσταση των προϊόντων προκειμένου να τα διαθέσουν στη Γερμανία. Πρόκειται συνεπώς, κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, για ρύθμιση ενός τρόπου πώλησεως η οποία εφαρμόζεται τόσο στα εισαγόμενα όσο και στα εγχώρια εμπορεύματα και δεν προκαλεί άνιση μεταχείρισή τους, τόσο από νομική όσο και από ουσιαστική άποψη.

47. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι το άρθρο 12 του JuSchuG δεν αφορά τα χαρακτηριστικά των προϊόντων, αλλά τους τρόπους με τους οποίους, και ειδικότερα τα πρόσωπα στα οποία, τα προϊόντα μπορούν να προσφερθούν και να πωληθούν. Επισημαίνει ότι η εν λόγω ρύθμιση εφαρμόζεται κατά τον ίδιο τρόπο σε όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως τόπου εγκαταστάσεως, και σε όλα τα προϊόντα του ίδιου τύπου, είτε παράγονται στη Γερμανία είτε εισάγονται.

48. Κατά την άποψή μου, η απαγόρευση «μη προστατευόμενης» πώλησεως δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν ελεγχθεί από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό, όπως και η απαγόρευση διαθέσεως τέτοιων προϊόντων σε ανηλίκους, δεν αποτελεί ρύθμιση αναφερόμενη στα χαρακτηριστικά των προϊόντων. Όπως προανέφερα, ο JuSchuG δεν φαίνεται να επιβάλλει υποχρέωση ελέγχου και κατάταξης των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας, εισαγόμενων ή όχι, από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό και ακολούθως σχετικής επισημάνσεως. Δεν φαίνεται να

επιβάλλει ούτε και απόλυτη απαγόρευση εμπορίας των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη από τον εν λόγω οργανισμό, και συνεπώς δεν φέρουν επισήμανση από αυτόν. Οι εν λόγω συσκευές μπορούν να πωληθούν σε ενηλίκους εντός των εμπορικών καταστημάτων όπου εισέρχεται συνήθως το κοινό ή με «προστατευόμενη» πώληση.

49. Εν προκειμένω, πρόκειται μάλλον για ρύθμιση που αφορά την εμπορική δραστηριότητα και θεσπίζει περιορισμούς των τρόπων πώλησεως, αφενός, από την άποψη του «πώς» και του «πού» μπορούν να πωλούνται τα προϊόντα (άρθρο 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG) και, αφετέρου, διευρύνοντας τις κατηγορίες που περιέλαβε ο γενικός εισαγγελέας Tesouro στη γνωστή ρήση «ποιος, πώς, πού, πότε μπορεί να πωλήσει τα προϊόντα»²³, από την άποψη του «σε ποιον» μπορούν να πωληθούν τα προϊόντα (άρθρο 12, παράγραφοι 1 και 3, σημείο 1, του JuSchuG).

50. Ασφαλώς, οι εν λόγω περιορισμοί δεν ισχύουν για όλες τις συσκευές για την αποθήκευση εικόνας, αλλά μόνο για ορισμένες κατηγορίες τους (συσκευές που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη στην ημεδαπή συσκευές που έχουν χαρακτηριστεί «ακατάλληλες για ανηλίκους»). Το γεγονός

23 — Προτάσεις που αναπτύχθηκαν στις 27 Οκτωβρίου 1993 στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Hünernmund κ.λπ., σημείο 11.

και μόνον ότι η υπαγωγή στις κατηγορίες αυτές γίνεται με βάση συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των προϊόντων δεν σημαίνει ότι πρόκειται για ρύθμιση των χαρακτηριστικών των προϊόντων, τουλάχιστον στον βαθμό που δεν υφίσταται, τυπικώς, υποχρέωση προσαρμογής των προϊόντων προκειμένου να μπορούν να διατεθούν στη γερμανική αγορά²⁴. Υπ' αυτή την έννοια, η υπό κρίση υπόθεση φαίνεται να διαφοροποιείται από τις υποθέσεις τις οποίες αφορούσαν οι αποφάσεις *Mars*²⁵ και *Familiapress*²⁶, αντικείμενο των οποίων ήταν ρυθμίσεις οι οποίες, μολονότι φαινόταν να αφορούν τρόπους πωλήσεως, κατέληγαν να ορίζουν απαιτήσεις που έπρεπε να πληρούν τα προϊόντα προκειμένου να μπορούν να διατεθούν στην αγορά του οικείου κράτους μέλους.

51. Εφόσον θεωρηθεί ότι η επίμαχη γερμανική ρύθμιση αφορά τρόπους πωλήσεως, πρέπει, για να μπορέσει να εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 28 ΕΚ, να πληροί τις δύο προϋποθέσεις οι οποίες έχουν τεθεί με την απόφαση *Keck* και *Mithouard* και οι οποίες προαναφέρθηκαν στο σημείο 39.

52. Σχετικά με την πρώτη από τις προϋποθέσεις αυτές, η οποία αφορά την εφαρμογή σε όλες τις επιχειρήσεις που ασκούν δραστηριότητα στην ημεδαπή αδιακρίτως, επισημαίνω ότι η επίμαχη ρύθμιση εφαρμόζεται, σύμφωνα με τις διευκρινίσεις που έδωσε η Γερμανική Κυβέρνηση, στις πωλήσεις που πραγματοποιούν στην ημεδαπή τόσο επιχειρήσεις εγκατεστημένες στη Γερμανία όσο και επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη. Συνεπώς, η πρώτη προϋπόθεση πληρούται.

53. Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, σύμφωνα με την οποία η απαγόρευση πρέπει να επηρεάζει κατά τον ίδιο τρόπο την εμπορία των εγχωρίων προϊόντων και των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών, το περιεχόμενο της πρέπει να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα των σκέψεων τις οποίες εξέθεσε το Δικαστήριο στη σκέψη 17 της αποφάσεως *Keck* και *Mithouard* και από τις οποίες προκύπτει, κατ' ουσίαν, ότι η εφαρμογή, σε προϊόντα προελεύσεως άλλου κράτους μέλους τα οποία πληρούν τους κανόνες που ισχύουν στο εν λόγω κράτος, διατάξεων σχετικών με τους τρόπους πωλήσεως «δεν πρέπει να είναι ικαν[ή] να εμποδί[ει] την πρόσβαση στην αγορά των προϊόντων προελεύσεως άλλου κράτους μέλους [...] ή να τη δυσχεραίν[ει] περισσότερο απ' ό,τι δυσχεραίν[ει] την πρόσβαση των εγχωρίων προϊόντων στην αγορά»²⁷.

54. Κατά την απόφαση περί παραπομπής, το *Landgericht Koblenz* διερωτάται

24 — Στην απόφασή του της 22ας Ιανουαρίου 2002, C-390/99, *Canal Satellite Digital* (Συλλογή 2002, σ. I-607, σκέψη 30) το Δικαστήριο παρατήρησε ότι «[η] ανάγκη προσαρμογής, ενδεχομένως, των εν λόγω προϊόντων προς τους ισχύοντες στο κράτος μέλος εμπορίας κανόνες αποκλείει [...] να αφορά τις μορφές πωλήσεως υπό την έννοια της αποφάσεως [...] *Keck* και *Mithouard* [...]».

25 — Απόφαση της 6ης Ιουλίου 1995, C-470/93 (Συλλογή 1995, σ. I-1923), η οποία αφορούσε απαγόρευση εμπορίας προϊόντων των οποίων η συσκευασία έφερε συγκεκριμένες διαφημιστικές ενδείξεις που θεωρήθηκαν παραπλανητικές.

26 — Απόφαση της 26ης Ιουνίου 1997, C-368/95 (Συλλογή 1997, σ. I-3689), η οποία αφορούσε απαγόρευση πωλήσεως περιοδικών που περιείχαν παιχνίδια με βραβεία.

27 — Βλ., ιδίως, αποφάσεις της 8ης Μαρτίου 2001, C-405/98, *Gourmet International Products* (Συλλογή 2001, σ. I-1795, σκέψη 18), και της 15ης Ιουλίου 2004, C-239/02, *Douwe Egberts* (Συλλογή 2004, σ. I-7007, σκέψη 51).

αν είναι λυσιτελής εν προκειμένω η επιχειρηματολογία η οποία οδήγησε το Δικαστήριο να κρίνει, με την απόφαση Deutscher Apothekerverband²⁸, ότι απαγόρευση πωλήσεως φαρμάκων δι' αλληλογραφίας μέσω του Διαδικτύου, όπως η επίδικη στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, δεν πληρούσε τη δεύτερη από τις προϋποθέσεις τις οποίες τάσσει η απόφαση Keck και Mithouard. Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η διαφορά μεταξύ της προκειμένης περιπτώσεως και της περιπτώσεως την οποία αφορούσε η απόφαση Deutscher Apothekerverband έγκειται στο ότι η Avides «εισάγει κατ' αρχάς τα προϊόντα από τη Μεγάλη Βρετανία στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και στη συνέχεια τα πωλεί δι' αλληλογραφίας, ενώ στην υπόθεση Deutscher Apothekerverband η εισαγωγή πραγματοποιήθηκε μέσω της πωλήσεως δι' αλληλογραφίας, με άλλα λόγια, η οικεία επιχείρηση είχε την έδρα της σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ενώσεως».

55. Με την απόφαση Deutscher Apothekerverband²⁹ το Δικαστήριο υπογράμμισε την ιδιαίτερη σημασία που έχει αποκτήσει, μετά την εμφάνιση του Διαδικτύου ως διασυνωρισμένου μέσου πωλήσεων, η πώληση δι' αλληλογραφίας για τη διάθεση στην ημεδαπή προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών. Κατόπιν αυτού, το Δικαστήριο παρατήρησε τα ακόλουθα: «[Μ]ια απαγόρευση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη δυσχεραίνει περισσότερο τα φαρμακεία που είναι εγκατεστημένα εκτός της Γερμανίας έναντι εκείνων που ευρίσκονται στη γερμανική επικράτεια. Ναι μεν,

όσον αφορά τα τελευταία, δύσκολα μπορεί να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι η ως άνω απαγόρευση τα στερεί από ένα συμπληρωματικό ή εναλλακτικό μέσο προσβάσεως στη γερμανική αγορά των τελικών καταναλωτών φαρμάκων, τα φαρμακεία αυτά όμως διατηρούν τη δυνατότητα πωλήσεως φαρμάκων από τα καταστήματά τους. Αντιθέτως, το Διαδίκτυο αποτελεί ένα πολύ σημαντικότερο μέσο για τα φαρμακεία που δεν είναι εγκατεστημένα στη γερμανική επικράτεια, προκειμένου να μπορέσουν να έχουν άμεση πρόσβαση στην αγορά αυτή. Μια απαγόρευση που πλήττει περισσότερο τα εγκατεστημένα εκτός της γερμανικής επικράτειας φαρμακεία μπορεί να είναι ικανή να δυσχεράνει περισσότερο την πρόσβαση στην αγορά των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών έναντι εκείνης των εγχωρίων προϊόντων.»

56. Σε γενικότερο επίπεδο, μια τέτοια προσέγγιση θα μπορούσε να ισχύει και για ρύθμιση όπως η απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας του άρθρου 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG και θα μπορούσε να οδηγήσει στον χαρακτηρισμό της εν λόγω απαγορεύσεως ως μέτρου ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό υπό την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ.

57. Είναι αλήθεια ότι, όπως υπογραμμίζει η Γερμανική Κυβέρνηση, η εν λόγω απαγόρευση δεν είναι απόλυτη, αλλά αφορά μόνον τη «μη προστατευόμενη» πώληση δι' αλληλογραφίας. Εντούτοις, όπως εξήγησε η ίδια κυβέρνηση, η προσφυγή στην «προστατευόμενη» πώληση δι' αλληλογραφίας προϋποθέτει τη χρησιμοποίηση από τον πωλητή συστημάτων εξακριβώσεως της ταυτότητας και της ηλικίας του προσώπου που προβαίνει

28 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 8, σκέψεις 73 έως 75.

29 — Όπ.π.

στην παραγγελία μέσω του Διαδικτύου ή ταχυδρομικώς και τη λήψη μέτρων που εξασφαλίζουν την παράδοση του εμπορεύματος στον ενήλικο πελάτη. Με την έγγραφη απάντησή της σε ερώτηση του Δικαστηρίου, η Γερμανική Κυβέρνηση περιέγραψε τη φύση αυτών των συστημάτων εξακριβώσεως που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του ηλεκτρονικού εμπορίου³⁰ και ανέφερε, όσον αφορά τη φάση της παραδόσεως του εμπορεύματος, ότι το εμπόρευμα αποστέλλεται με συστημένη επιστολή και παραδίδεται προσωπικά στον ενήλικο πελάτη. Ανέφερε επίσης ότι, για να θεωρείται η πώληση δι' αλληλογραφίας «προστατευόμενη» σε περίπτωση παραγγελίας μέσω Διαδικτύου, ο πωλητής πρέπει να χρησιμοποιήσει σύστημα εξακριβώσεως που έχει κριθεί προηγουμένως κατάλληλο από την Kommission für Jugendmedienschutz (γερμανική επιτροπή για την προστασία των ανηλίκων από τα οπτικοακουστικά μέσα). Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Γερμανική Κυβέρνηση αναγνώρισε ότι η προσφυγή από τους πωλητές συσκευών για την αποθήκευση εικόνας σε αυτές τις μορφές «προστατευόμενης» πωλήσεως δι' αλληλογραφίας συνεπάγεται πρόσθετο κόστος το οποίο δεν θα έφεραν σε περίπτωση «μη προστατευόμενης» πωλήσεως δι' αλληλογραφίας.

58. Προκύπτει συνεπώς ότι μια απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας, ανάλογη με αυτήν του άρθρου 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG, καταλήγει να περιορίζει (στην «προστατευόμενη» πώληση δι' αλληλογραφίας) και να επιβάλλει επιπλέον βάρη σε επιτρεπόμενες μορφές ενός διαύλου διανομής των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας, και συγκεκριμένα της πωλήσεως δι' αλληλογραφίας μέσω του Διαδικτύου, ο

οποίος, όπως προαναφέρθηκε στο σημείο 55 ανωτέρω, έχει κατ' αρχήν μεγαλύτερη σημασία για την εμπορία προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών απ' ό,τι για την εμπορία προϊόντων που είναι ήδη παρόντα στην ημεδαπή.

59. Εντούτοις, μολονότι αυτές οι σκέψεις μπορούν να οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη απαγόρευση δεν πληροί τη δεύτερη από τις προϋποθέσεις που θέτει η απόφαση Keck και Mithouard *στον βαθμό που είναι εφαρμοστέα σε επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε κράτη μέλη εκτός της Γερμανίας*³¹, δεν πρέπει να λησμονείται ότι, εν προκειμένω, η ενδιαφερόμενη επιχείρηση, η Anides, είναι εγκατεστημένη στη Γερμανία και η πώληση δι' αλληλογραφίας δεν πραγματοποιείται από άλλο κράτος μέλος προς τη Γερμανία, αλλά εξ ολοκλήρου εντός της γερμανικής επικράτειας, στην οποία το εμπόρευμα έχει ήδη εισαχθεί. Δεν μπορεί συνεπώς να υποστηριχθεί, βάσει της προσεγγίσεως την οποία ακολούθησε το Δικαστήριο στην προπαρατεθείσα στο σημείο 55 απόφαση Deutscher Apothekerverband, ότι η εν λόγω απαγόρευση εμποδίζει την πρόσβαση των προϊόντων που εισάγει η Anides από το Ηνωμένο Βασίλειο στη γερμανική αγορά περισσότερο απ' ό,τι την πρόσβαση των εγχώριων προϊόντων.

30 — Πρόκειται, κατ' ουσίαν, για συστήματα προστασίας κλειστών ομάδων χρηστών που χρησιμοποιούνται για σκοπούς άμεσης λήψεως, για παράδειγμα μέσω τηλεφορτώσεως, πολυμεσικού περιεχομένου αποκλειστικά για ενηλίκους.

31 — Ωστόσο, εννοείται ότι η εξακρίβωση της συμβατότητας προς το κοινοτικό δίκαιο της απαγορεύσεως πωλήσεως δι' αλληλογραφίας την οποία θεσπίζει το άρθρο 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG, *στον βαθμό που είναι εφαρμοστέα σε επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε άλλα κράτη μέλη εκτός της Γερμανίας*, θα πρέπει να πραγματοποιηθεί επί τη βάση των άρθρων 28 ΕΚ και 30 ΕΚ και όχι επί τη βάση του άρθρου 3 της οδηγίας 2000/31, την οποία σχολίασα ανωτέρω, στα σημεία 27 έως 32.

60. Ασφαλώς, ενδέχεται να υπάρχουν άλλα, διαφορετικά στοιχεία, που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η επίμαχη γερμανική ρύθμιση σχετικά με τον τρόπο πώλησεως, ακόμα και στον βαθμό που εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις εγκατεστημένες στη Γερμανία που εισάγουν συσκευές για την αποθήκευση εικόνas από άλλα κράτη μέλη, αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος, εφόσον δεν πληροί τη δεύτερη προϋπόθεση που τάσσει η απόφαση Keck και Mithouard.

61. Για παράδειγμα, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι η απαγόρευση προσφοράς και πώλησεως σε ανηλίκους συσκευών για την αποθήκευση εικόνas που δεν έχουν ελεγχθεί από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό και η απαγόρευση «μη προστατευόμενης» πώλησεως δι' αλληλογραφίας των προϊόντων αυτών —η οποία καταλήγει ουσιαστικά να αποκλείει την άμεση απόκτηση δι' αλληλογραφίας των προϊόντων αυτών από ανηλίκους— είναι ίσως ικανές να εμποδίσουν την πρόσβαση στην αγορά, υπό την έννοια της σκέψεως 17 της αποφάσεως Keck και Mithouard (βλ. ανωτέρω, σημείο 53)³², τουλάχιστον των συσκευών που προορίζονται για κοινό εφήβων. Οι έφηβοι γενικά διαθέτουν αρκετά χρήματα και ικανότητες για να αγοράσουν προσωπικά, χωρίς να χρειάζεται παρέμβαση γονέα ή άλλου ενήλικου, ένα DVD ή μια βιντεοκασέτα. Συνεπώς, οι προαναφερθείσες απαγορεύσεις θα μπορούσαν να καταστήσουν αδύνατη την απόκτηση συσκευών για την αποθήκευση

εικόνas ακριβώς από εκείνους που είναι οι κυριότεροι και άμεσοι αγοραστές τους.

62. Εξάλλου, δεν μπορεί να αποκλειστεί και το ενδεχόμενο —μολονότι, όπως προανέφερα, από την επίμαχη γερμανική ρύθμιση δεν προκύπτει καμία υποχρέωση υποβολής των συσκευών για την αποθήκευση εικόνas σε έλεγχο και κατάταξη από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό και επισήμανσής τους σύμφωνα με την εν λόγω κατάταξη— οι περιορισμοί της εμπορίας οι οποίοι απορρέουν από το άρθρο 12, παράγραφος 3, να θεωρούνται από τους προμηθευτές τόσο αυστηροί ώστε να τους αναγκάζουν να επιλέξουν τον έλεγχο και την κατάταξη, με επακόλουθη τροποποίηση της επισήμανσεως, των προϊόντων τους³³. Στην περίπτωση αυτή, τα εισαγόμενα προϊόντα που έχουν ήδη υπαχθεί σε ανάλογες διατυπώσεις στο κράτος μέλος εξαγωγής θα κατέληγαν να βαρύνονται με διπλό έλεγχο και με κόστος το οποίο δεν θα βάρυνε τα εγχώρια προϊόντα για τη διάθεσή τους στην αγορά³⁴.

33 — Συναφώς ουδεμία πληροφορία δόθηκε στο Δικαστήριο στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

34 — Σε μια διαφορετική προοπτική, η αναγκαιότητα στο οικονομικό επίπεδο να υποβάλλονται τα εισαγόμενα προϊόντα σε εθνική διαδικασία ελέγχου και κατατάξεως και να λαμβάνεται πρόνοια για την επακόλουθη προσαρμογή της επισήμανσεως, αντί να αξιολογηθεί στο πλαίσιο της δεύτερης προϋποθέσεως την οποία τάσσει η απόφαση Keck και Mithouard, θα μπορούσε να θεωρηθεί *πραγματική και αληθής νομική υποχρέωση*, πράγμα που θα οδηγούσε στον χαρακτηρισμό της επίμαχης γερμανικής ρυθμίσεως ως κανόνα σχετικού με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων, ο οποίος απαιτεί προσαρμογή των προϊόντων προκειμένου να μπορούν να διοχετευθούν στη Γερμανία. Αυτή θα ήταν μια ανάλυση εναλλακτική εκείνης την οποία σκιαγράφησα στο σημείο 50 ανωτέρω. Εν πάση περιπτώσει, το αποτέλεσμα της αναλύσεως θα ήταν το ίδιο, υπό την έννοια ότι η επίμαχη ρύθμιση, εφόσον διαπιστώνεται ότι, μολονότι δεν γεννά τυπική υποχρέωση των επιχειρήσεων, εντούτοις τις αναγκάζει να υποβάλουν το προϊόν που εισάγουν στην εθνική διαδικασία ελέγχου και κατατάξεως και να προσαρμόσουν την επισήμανσή του, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος υπό την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ.

32 — Συμφωνώ με τη γενική εισαγγελέα Kokott η οποία, στις προτάσεις που ανέπτυξε στις 14 Δεκεμβρίου 2006 στην υπόθεση C-142/05, Mickelsson και Roos (δεν έχουν δημοσιευθεί ακόμα στη Συλλογή, υποσημείωση 31), προκρίνει ευρεία ερμηνεία της έννοιας του αποκλεισμού της προσβάσεως στην αγορά, η οποία περιλαμβάνει, εκτός από τον «αποκλεισμό», και τη «σημαντική δυσχέραση» της προσβάσεως.

63. Από τα στοιχεία όμως που διαθέτει το Δικαστήριο δεν προκύπτει με βεβαιότητα αν η απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας του άρθρου 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG θίγει περισσότερο την εμπορία προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών απ' ό,τι την εμπορία των εθνικών προϊόντων. Εφόσον υφίσταται αβεβαιότητα αυτού του είδους, επαφίεται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν πληρούνται η προϋπόθεση που τάσσει η απόφαση Keck και Mithouard³⁵.

64. Συνεπώς, η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο μέρος του προδικαστικού ερωτήματος που θέτει το Landgericht Koblenz είναι ότι απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη, για σκοπούς προστασίας των ανηλίκων, από τον αρμόδιο εθνικό οργανισμό, ανάλογη με αυτή του άρθρου 12, παράγραφος 3, σημείο 2 του JuSchuG, αφορά έναν τρόπο πωλήσεως και, εφόσον ισχύει για όλες τις επιχειρήσεις που ασκούν τη δραστηριότητά τους στο εσωτερικό του οικείου κράτους, δεν αποτελεί μέτρο ισοδυναμίου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών υπό την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ, υπό την προϋπόθεση να μη θίγει περισσότερο την εμπορία προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών απ' ό,τι την εμπορία των εθνικών προϊόντων.

Δ — Επί της ενδεχόμενης δικαιολογήσεως της απαγορεύσεως πωλήσεως δι' αλληλογραφίας του άρθρου 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG

65. Με το δεύτερο μέρος του προδικαστικού ερωτήματος που υποβάλλει στο Δικαστήριο, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας του άρθρου 12, παράγραφος 3, σημείο 2 του JuSchuG μπορεί να θεωρηθεί δικαιολογημένη δυνάμει του άρθρου 30 ΕΚ και της οδηγίας 2000/31 ακόμα και στην περίπτωση κατά την οποία οι συσκευές για την αποθήκευση εικόνας έχουν ήδη υποβληθεί σε έλεγχο προκειμένου να εξακριβωθεί η καταλληλότητά τους για ανηλίκους σε άλλο κράτος μέλος και το γεγονός αυτό αναγράφεται στο ίδιο το προϊόν.

66. Έχω αναφερθεί, με τα σημεία 23 έως 32, στις εγγενείς πτυχές της οδηγίας 2000/31, σχετικά με τις οποίες δεν χρειάζεται να επεκταθώ περισσότερο.

67. Κατά τα λοιπά, το ζήτημα της ενδεχόμενης δικαιολογήσεως της απαγορεύσεως τίθεται, φυσικά, μόνον αν γίνει δεκτό ότι η απαγόρευση αποτελεί μέτρο ισοδυναμίου αποτελέσματος απαγορευόμενο από το άρθρο 28 ΕΚ (για παράδειγμα, στο πλαίσιο των παραδοχών στις οποίες στήριξα τον προηγούμενο συλλογισμό μου, στον βαθμό

35 — Βλ. αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 1997, C-34/95 έως C-36/95, De Agostini και TV-Shop (Συλλογή 1997, σ. I-3843, σκέψη 44), της 26ης Μαΐου 2005, C-20/03, Burmanjer κ.λπ. (Συλλογή 2005, σ. I-4133, σκέψεις 31 και 32), και A-Punkt Schmuckhandels, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 22, σκέψη 25.

που προκύπτει ότι το μέτρο δεν θίγει κατά τον ίδιο τρόπο την εμπορία των εθνικών προϊόντων και των προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών εκτός της Γερμανίας).

68. Κατά πάγια νομολογία, ένας περιορισμός στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών απαγορευόμενος από το άρθρο 28 ΕΚ μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο για έναν από τους λόγους γενικού συμφέροντος που προβλέπει το άρθρο 30 ΕΚ —μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η δημόσια ηθική, η δημόσια τάξη, η δημόσια ασφάλεια και η προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων— ή, αν η ρύθμιση που εισάγει τον εν λόγω περιορισμό είναι εφαρμοστέα αδιακρίτως, για μια από τις επιτακτικές απαιτήσεις που έχει δεχθεί η νομολογία η οποία ακολούθησε την προπαρατεθείσα απόφαση *Cassis de Dijon*, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η προστασία των καταναλωτών. Και στις δύο περιπτώσεις η διάταξη της εθνικής νομοθεσίας πρέπει να είναι ικανή να διασφαλίσει την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και να μη βαίνει πέραν εκείνου που απαιτείται για την επίτευξη αυτού του σκοπού³⁶.

69. Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η ανάγκη προστασίας των ανηλίκων αποτελεί προσφυή δικαιολογία της επίμαχης απαγορεύσεως πωλήσεως υπό την έννοια του άρθρου 30 ΕΚ. Κατά την άποψή του, η εν λόγω απαγόρευση «είναι κατ' αρχήν, γενικώς

πρόσφορη και αναγκαία για να διασφαλίσει την προστασία των ανηλίκων από συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που ενδέχεται να τους βλάψουν». Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, εντούτοις, ότι εν προκειμένω οι συσκευές για την αποθήκευση εικόνας τις οποίες εισήγαγε και πώλησε στη Γερμανία μέσω Διαδικτύου η *Anides* είχαν υποβληθεί σε έλεγχο στο Ηνωμένο Βασίλειο από την BBFC, προκειμένου να εξακριβωθεί η καταλληλότητά τους για ανηλίκους. Κρίνοντας ότι ο εν λόγω έλεγχος δεν επιτυγχάνει επίπεδο προστασίας των ανηλίκων ανάλογο με αυτό που εξασφαλίζει ο έλεγχος τον οποίο διενεργεί ο αρμόδιος γερμανικός οργανισμός, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται «αν ο σκοπός της προστασίας των ανηλίκων μπορεί και πρέπει να επιτευχθεί με ηπιότερο μέσο, δηλαδή με την αναγνώριση του ελέγχου που πραγματοποιήθηκε από [οργανισμό άλλου κράτους μέλους] με σκοπό την προστασία των ανηλίκων».

70. Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστήριξε με τις γραπτές παρατηρήσεις της ότι, και αν ακόμα η επίμαχη απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας θεωρηθεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορευόμενο από το άρθρο 28 ΕΚ, δικαιολογείται από την ανάγκη προστασίας των ανηλίκων, η οποία αποτελεί λόγο δημοσίας τάξεως υπό την έννοια του άρθρου 30 ΕΚ και προσέθεσε ότι η προστασία των ανηλίκων συνδέεται στενά με την εξασφάλιση του σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας —η οποία αποτελεί γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου³⁷— και αντιπροσωπεύει έννομο συμφέρον τέτοιο ώστε να δικαιολογεί περιορισμό των θεμελιωδών ελευθεριών.

36 — Βλ., μεταξύ πολλών, αποφάσεις της 8ης Μαΐου 2003, C-14/02, *ATRAL* (Συλλογή 2003, σ. I-4431, σκέψη 64), της 5ης Φεβρουαρίου 2004, C-270/02, *Επιτροπή κατά Ιταλίας* (Συλλογή 2004, σ. I-1559, σκέψεις 21 και 22), *Douwe Egberts*, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 27, σκέψη 55, και της 24ης Νοεμβρίου 2005, C-366/04, *Schwarz* (Συλλογή 2005, σ. I-10139, σκέψη 30).

37 — Η Γερμανική Κυβέρνηση επικαλείται συναφώς την απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2004, C-36/02, *Omega* (Συλλογή 2004, σ. I-9609, σκέψη 34).

71. Ουδείς από τους λοιπούς διαδίκους που συμμετείχαν στην παρούσα προδικαστική διαδικασία αμφισβητεί την ουσία του ισχυρισμού ότι η λειτουργία της επίμαχης γερμανικής ρυθμίσεως είναι η προστασία των ανηλίκων και ότι η εν λόγω προστασία αποτελεί έννομο συμφέρον η επίκληση του οποίου δικαιολογεί περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

72. Η Avides, εντούτοις, υποστηρίζει ότι η εν λόγω ρύθμιση δεν είναι συμβατή προς την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι εφαρμόζεται και στις συσκευές για την αποθήκευση εικόνων οι οποίες, όπως οι συσκευές τις οποίες εισάγει στη Γερμανία από το Ηνωμένο Βασίλειο, έχουν ήδη υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη για λόγους προστασίας των ανηλίκων από τον αρμόδιο οργανισμό του κράτους μέλους εξαγωγής και φέρουν αντίστοιχη επισήμανση.

73. Η Avides υπογραμμίζει συναφώς ότι τα κριτήρια ελέγχου για λόγους προστασίας των ανηλίκων τα οποία χρησιμοποιούν οι αρμόδιοι οργανισμοί του Ηνωμένου Βασιλείου και της Γερμανίας είναι ισοδύναμα, δεδομένου ότι και τα δύο κράτη μέλη έχουν υπογράψει και κυρώσει τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού η οποία εγκρίθηκε στη Νέα Υόρκη στις 20 Νοεμβρίου 1989 και της οποίας το προοίμιο επιβάλλει στα κράτη τον στόχο «να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μια ατομική ζωή στην κοινωνία και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον

Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα στο πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης».

74. Εν πάση περιπτώσει, η Avides επισημαίνει ότι, για τις συσκευές αποθήκευσης εικόνων που έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη για λόγους προστασίας των ανηλίκων στο κράτος μέλος εξαγωγής και φέρουν αντίστοιχη επισήμανση, δεν προβλέπεται καν απλουστευμένη διαδικασία ελέγχου και κατατάξεως από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό, ανάλογη με αυτή στην οποία υπόκεινται συγκεκριμένοι τύποι συσκευών για την αποθήκευση εικόνων (για παράδειγμα, οι συσκευές που περιέχουν μουσική, ταινίες ενημερωτικού περιεχομένου, κινούμενα σχέδια).

75. Η Γερμανική Κυβέρνηση επισημαίνει ότι η αναλογικότητα των εθνικών περιοριστικών μέτρων πρέπει να αξιολογείται υπό το πρίσμα των σκοπών τους οποίους επιδιώκουν οι εθνικές αρχές του οικείου κράτους μέλους και του επιπέδου προστασίας που σκοπούν να εξασφαλίσουν. Το επίπεδο προστασίας των ανηλίκων από το περιεχόμενο των συσκευών για την αποθήκευση εικόνων είναι ασφαλώς συνάρτηση των ηθικών και πολιτιστικών αντιλήψεων και της ιστορικής εμπειρίας κάθε χώρας. Έτσι, αυτό που θεωρείται αποδεκτό σε ένα κράτος μέλος για μια συγκεκριμένη κατηγορία ανηλίκων μπορεί να θεωρηθεί απαράδεκτο για την ίδια κατη-

γορία σε άλλο κράτος μέλος³⁸. Η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει συνεπώς ότι η αμοιβαία αναγνώριση μεταξύ κρατών μελών των διαδικασιών ελέγχου των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας για λόγους προστασίας των ανηλίκων δεν είναι επαρκές μέσο για την επίτευξη του βαθμού προστασίας των ανηλίκων που επιθυμούν να εξασφαλίσουν οι γερμανικές αρχές.

76. Κατά τη Γερμανική Κυβέρνηση, ο Γερμανός νομοθέτης περιόρισε την έκταση εφαρμογής της απαγορεύσεως πώλησεως δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν ελεγχθεί από τον αρμόδιο εθνικό οργανισμό σε βαθμό συμβατό με την επιτακτική ανάγκη να εξασφαλιστεί η επαρκής προστασία των ανηλίκων. Υπενθυμίζει ότι η πώληση των εν λόγω εμπορευμάτων δι' αλληλογραφίας επιτρέπεται όταν υπάρχει άμεση επαφή μεταξύ αυτού που παραδίδει και αυτού που παραλαμβάνει το εμπόρευμα ή εφόσον εξασφαλίζεται, για παράδειγμα με τη λήψη κατάλληλων τεχνικών μέτρων, ότι το εμπόρευμα δεν θα παραληφθεί από ανηλίκους.

77. Η Επιτροπή, οι Κυβερνήσεις της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου και η Dynamic Medien συμφωνούν κατ' ουσία με τις απόψεις της Γερμανικής Κυβερνήσεως, υποστηρίζοντας ότι η επίμαχη γερμανική ρύθμιση σέβεται την αρχή της αναλογικότητας.

78. Φρονώ ότι η προστασία των ανηλίκων από το περιεχόμενο συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό αποτελεί ασφαλώς λόγο ικανό να δικαιολογήσει, σύμφωνα με το άρθρο 30 ΕΚ και υπό την προϋπόθεση της τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας, τα εμπόδια στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών τα οποία ενδέχεται να θέτει η εν λόγω ρύθμιση. Όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, η προστασία των ανηλίκων μπορεί να υπαχθεί στην προστασία της δημόσιας ηθικής ή της δημόσιας τάξεως, ή ακόμα και στην προστασία της υγείας των προσώπων. Η έκθεση των ανηλίκων σε εικόνες που θεωρούνται ακατάλληλες γι' αυτούς (για παράδειγμα, επειδή είναι βίαιες, προσβάλλουν την αισθητική ή έχουν σεξουαλικό περιεχόμενο) μπορεί, κατά περίπτωση, να θεωρείται από κάθε κράτος μέλος ηθικά απαράδεκτη, επικίνδυνη λόγω των μιμητικών αποτελεσμάτων που μπορεί να έχει ή επικίνδυνη για την ψυχοσωματική εξέλιξη του ανηλίκου.

79. Τόσο η απαγόρευση να προσφέρονται και να πωλούνται σε ανηλίκους, όσο και η απαγόρευση «μη προστατευόμενης» πώλησεως δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν ελεγχθεί από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό, είναι προφανώς ικανές να εξασφαλίσουν την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού της προστασίας των ανηλίκων.

80. Θα πρέπει συνεπώς να εξακριβωθεί, και αυτό ακριβώς αμφισβητείται στην παρούσα προδικαστική διαδικασία, αν τα εν λόγω

38 — Η Γερμανική Κυβέρνηση παρατηρεί ότι το επίπεδο ανοχής όσον αφορά τις βίαιες ή πορνογραφικές εικόνες ποικίλλει ανάλογα με το κράτος μέλος. Για τον λόγο αυτό, ορισμένες ταινίες χαρακτηρίζονται ακατάλληλες για ανηλίκους σε ορισμένα κράτη μέλη και όχι σε άλλα. Επικαλείται επίσης την ιδιαίτερη ευαισθησία του γερμανικού κοινού, και συνεπώς τη μεγαλύτερη αυστηρότητα της αξιολογήσεως εκ μέρους των αρχών ελέγχου, σχετικά με τις αναπαραστάσεις του εθνικοσοσιαλισμού.

μέτρα υπερβαίνουν το μέτρο που είναι απαραίτητο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού, λαμβανομένου υπόψη ότι εφαρμόζονται και στις συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που έχουν υπαχθεί σε έλεγχο και κατάταξη για σκοπούς προστασίας των ανηλίκων από τον αρμόδιο οργανισμό του κράτους μέλους εξαγωγής και φέρουν σχετική επισήμανση.

81. Όπως προσφυώς υπενθύμισε η Επιτροπή και οι παρεμβαίνουσες κυβερνήσεις, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, «κατ' αρχήν, κάθε κράτος μέλος είναι αρμόδιο να καθορίζει τις επιτακτικές απαιτήσεις της δημόσιας ηθικής στο εσωτερικό του επί τη βάση της κλίμακας αξιών του και με τη μορφή που επιλέγει»³⁹, καθώς και ότι «οι ειδικές συνθήκες που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την προσφυγή στην έννοια της δημοσίας τάξεως μπορούν να ποικίλλουν ανάλογα με τη χώρα και τη χρονική περίοδο». Συνεπώς πρέπει «να αναγνωριστεί στις αρμόδιες εθνικές αρχές περιθώριο εκτιμήσεως, μέσα στα όρια που θέτει η Συνθήκη»⁴⁰. Εξάλλου, κατά πάγια νομολογία, μεταξύ των αγαθών ή συμφερόντων που προστατεύει το άρθρο 30 ΕΚ, η υγεία και η ζωή των ανθρώπων κατέχουν την πρώτη θέση, εναπόκειται δε στα κράτη μέλη, εντός των ορίων που επιβάλλει η Συνθήκη, να αποφασίζουν για το επίπεδο προστασίας που επιθυμούν να διασφαλίζουν⁴¹.

82. Η διακριτική ευχέρεια που αναγνωρίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο στα κράτη μέλη σημαίνει ότι το γεγονός και μόνον ότι ένα κράτος μέλος έχει επιλέξει ένα σύστημα προστασίας διαφορετικό από αυτό που έχει υιοθετήσει άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί να έχει επίπτωση στην εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των διατάξεων που έχει θεσπίσει στον τομέα αυτόν. Οι διατάξεις αυτές πρέπει να αξιολογούνται αποκλειστικά υπό το φως των σκοπών που επιδιώκουν οι εθνικές αρχές του ενδιαφερομένου κράτους μέλους και του επιπέδου προστασίας που σκοπούν να διασφαλίσουν⁴².

83. Θα πρέπει συνεπώς να αναγνωριστεί ότι, ελλείψει εναρμονίσεως στον εξεταζόμενο τομέα, η Συνθήκη ΕΚ επιτρέπει στα κράτη μέλη να ορίζουν κατ' απόλυτη διακριτική ευχέρεια τα όρια ηλικίας για την πρόσβαση σε συσκευές για την αποθήκευση εικόνας, ανάλογα με τις πολιτιστικές, τις θρησκευτικές, τις ηθικές και τις ιστορικές ευαισθησίες των πολιτών τους και να αναθέσουν σε εθνικό οργανισμό ειδικώς επιφορτισμένο προς τούτο το έργο να ελέγχει και να κατατάσσει σε κατηγορίες ηλικίας το περιεχόμενο των εν λόγω συσκευών.

84. Όπως υπογράμμισε η Επιτροπή, η αξιολόγηση που είναι σύμφυτη με αυτή την κατάταξη απορρέει από την κλίμακα αξιών κάθε κράτους. Για τον λόγο αυτό, ουδαμώς μπορεί να υποστηριχθεί, κατά την άποψή μου, ότι

39 — Απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1979, 34/79, Henn και Darby (Συλλογή τόμος 1979, σ. 784, σκέψη 15).

40 — Προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 37 απόφαση Omega, σκέψη 31, και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

41 — Προπαρατεθείσα απόφαση Deutscher Apothekerverband, σκέψη 103, και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

42 — Αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-124/97, Läära κ.λπ. (Συλλογή 1999, σ. I-6067, σκέψη 36), και της 11ης Σεπτεμβρίου 2003, C-6/01, Anomar κ.λπ. (Συλλογή 2003, σ. I-8621, σκέψη 80).

ο έλεγχος και η κατάταξη μιας συσκευής για την αποθήκευση εικόνας για λόγους προστασίας των ανηλίκων στο κράτος μέλος εξαγωγής αρκεί για να εξασφαλίσει το επίπεδο προστασίας των ανηλίκων το οποίο επιθυμούν να παράσχουν οι αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής.

85. Κρίνω ολοσχερώς αβάσιμο το επιχείρημα της Anides ότι η υπογραφή και η κύρωση, τόσο από τη Γερμανία όσο και από το Ηνωμένο Βασίλειο, της Συμβάσεως για τα δικαιώματα του παιδιού σημαίνει ισοδυναμία των κριτηρίων ελέγχου και κατατάξεως των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας τα οποία ακολουθούν οι αρμόδιοι οργανισμοί των δύο κρατών. Όπως παρατήρησαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση οι εκπρόσωποι της Dynamic Medien, της Επιτροπής και των κυβερνήσεων των δύο κρατών, η εν λόγω Σύμβαση δεν ορίζει κάποιο κοινό πρότυπο προστασίας των ανηλίκων από το περιεχόμενο των συσκευών για την αποθήκευση εικόνας ή άλλων οπτικοακουστικών προϊόντων. Το άρθρο 17, στοιχείο ε', προβλέπει απλώς ότι τα συμβαλλόμενα κράτη «ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό [των μέσων ενημερώσεως] που βλάπτουν την ευημερία του».

86. Όσον αφορά το επιχείρημα σχετικά με τη δυνατότητα να υποβάλλονται στη Γερμανία οι συσκευές για την αποθήκευση εικόνας που έχουν ήδη υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη από τον αρμόδιο οργανισμό του

κράτους εξαγωγής μόνο σε απλουστευμένη διαδικασία ελέγχου, ανάλογη με αυτή που προβλέπεται στη Γερμανία για συγκεκριμένα είδη συσκευών για την αποθήκευση εικόνας, επισημαίνω ότι η Anides δεν παρέσχε κάποια πληροφορία σχετική με τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν τη διαδικασία αυτή από την κανονική διαδικασία. Συνεπώς, το Δικαστήριο δεν διαθέτει, κατά τη γνώμη μου, επαρκή στοιχεία προκειμένου να αξιολογήσει αν η προσφυγή στην απλουστευμένη διαδικασία για τις συσκευές αποθήκευσης εικόνας που έχουν ήδη υποβληθεί σε έλεγχο και ταξινόμηση στο κράτος μέλος εξαγωγής είναι ικανή να εξασφαλίσει το επίπεδο προστασίας των ανηλίκων το οποίο επιθυμούν να εξασφαλίσουν στη Γερμανία οι γερμανικές αρχές. Εν πάση περιπτώσει, όπως επισήμανα ανωτέρω, η αξιολόγηση του τι είναι βλαβερό για τους ανηλίκους και συνεπώς, εμμέσως, για τη δημόσια ηθική, τη δημόσια τάξη ή την υγεία των προσώπων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κλίμακα αξιών που επικρατεί σε κάθε κράτος μέλος. Δεν νομίζω, συνεπώς, ότι το γεγονός ότι μια συγκεκριμένη συσκευή για την αποθήκευση εικόνας έχει ήδη υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη στο κράτος μέλος εξαγωγής αποτελεί αναγκαστικά παράγοντα που μπορεί να περιορίσει τον κίνδυνο η απόκτηση των εν λόγω συσκευών να πλήξει τις προαναφερθείσες απαιτήσεις δημοσίου συμφέροντος στη Γερμανία και ότι μπορεί να αποτελέσει λόγο χαλαρώσεως των διατυπώσεων ελέγχου και κατατάξεως από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό.

87. Για τους λόγους αυτούς, δεν νομίζω ότι η γερμανική ρύθμιση περί προστασίας των ανηλίκων από συσκευές για την αποθήκευση εικόνας, στον βαθμό που απαγορεύει την προσφορά και την παροχή σε ανηλίκους ή τη «μη προστατευόμενη» πώληση δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση

εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη για λόγους προστασίας των ανηλίκων από τον αρμόδιο γερμανικό οργανισμό ή δεν φέρουν αντίστοιχη ένδειξη, αλλά έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη για τους ίδιους λόγους από τον αρμόδιο οργανισμό του κράτους εξαγωγής, είναι δυσανάλογη προς τον σκοπό τον οποίον επιδιώκει.

88. Ασυμβατότητα της επίμαχης γερμανικής ρυθμίσεως προς τους κανόνες της Συνθήκης ΕΚ περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων δεν συνάγεται ούτε από την απαίτηση, την οποία επικαλέστηκε η Anides κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται οι εν λόγω κανόνες υπό το πρίσμα του άρθρου 13 της Συμβάσεως για τα δικαιώματα του παιδιού, το οποίο προβλέπει το δικαίωμα της ελευθερίας εκφράσεως του παιδιού. Όπως ορίζει η παράγραφος 1 του εν λόγω άρθρου, το εν λόγω δικαίωμα «περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του».

89. Ασφαλώς, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, όταν ένα κράτος μέλος επικαλείται επιτακτικές ανάγκες για να δικαιολογήσει μια νομοθεσία η οποία μπορεί να παρακωλύσει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, η δικαιολόγηση αυτή πρέπει επίσης να ερμηνεύεται με γνώμονα τις

γενικές αρχές του δικαίου και, ιδίως, τα θεμελιώδη δικαιώματα⁴³.

90. Το Δικαστήριο έχει επίσης αναγνωρίσει ότι η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού δεσμεύει όλα τα κράτη μέλη και συγκαταλέγεται μεταξύ των διεθνών πράξεων περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου τις οποίες το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη για την εφαρμογή των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου⁴⁴.

91. Ορθώς, εξάλλου, υπενθυμίζει η Επιτροπή ότι την ελευθερία εκφράσεως, η οποία περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, «την ελευθερία [...] λήψης [...] πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων», προβλέπει και με το άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής: ΕΣΔΑ), από την οποία εμπνέεται ως γνωστόν το Δικαστήριο προκειμένου να εξασφαλίζει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

92. Συναφώς επισημαίνω, πρώτον, ότι, όπως παρατήρησαν κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Γερμανική Κυβέρνηση και

43 — Προπαρατεθείσα απόφαση Familiapress, σκέψη 24.

44 — Απόφαση της 27ης Ιουνίου 2006, C-540/03, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2006, σ. I-5769, σκέψη 37).

η Επιτροπή, η παράγραφος 2 του άρθρου 13 της Συμβάσεως για τα δικαιώματα του παιδιού ορίζει ότι η άσκηση του δικαιώματος της ελευθερίας εκφράσεως μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι, ιδίως, «για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών», ενώ το άρθρο 17, στοιχείο ε', της Συμβάσεως επιβάλλει, όπως προανέφερα, στα συμβαλλόμενα κράτη να ευνοούν «την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του».

από τον νόμο, χρησιμεύει αντικειμενικά για την επίτευξη των προαναφερθέντων σκοπών, δικαιολογείται από την επιτακτική κοινωνική ανάγκη της προστασίας των ανηλίκων από περιεχόμενο μέσων ενημερώσεως που είναι ακατάλληλο γι' αυτούς και είναι ανάλογη προς τον θεμιτό στόχο που επιδιώκει.

93. Δεύτερον, από το γράμμα της παραγράφου 2 του άρθρου 10 της ΕΣΔΑ προκύπτει ότι η ελευθερία εκφράσεως μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ορισμένων περιορισμών που δικαιολογούνται από σκοπούς γενικού συμφέροντος, αρκεί οι παρεκκλίσεις αυτές να προβλέπονται από τον νόμο, να επιβάλλονται από έναν ή περισσότερους θεμιτούς σκοπούς που αριθμούνται στην εν λόγω διάταξη και να είναι αναγκαίες σε μια δημοκρατική κοινωνία, δηλαδή να δικαιολογούνται από επιτακτική κοινωνική ανάγκη και να είναι, ιδίως, ανάλογες προς τον θεμιτό στόχο που επιδιώκεται⁴⁵. Μεταξύ των σκοπών γενικού συμφέροντος που αναφέρονται ρητώς στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ περιλαμβάνονται, ιδίως, η «προάσπιση της τάξεως», η «πρόληψη του εγκλήματος» και η «προστασία της υγείας ή της ηθικής». Η επίμαχη γερμανική ρύθμιση προβλέπεται

94. Φρονώ, συνεπώς, ότι στο δεύτερο μέρος του προδικαστικού ερωτήματος του Landgericht Koblenz μπορεί να δοθεί η απάντηση ότι, εφόσον μια απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη για σκοπούς προστασίας των ανηλίκων από τον αρμόδιο εθνικό οργανισμό, ανάλογη με αυτή που προβλέπει το άρθρο 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του JuSchuG, θεωρηθεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ, δικαιολογείται, σύμφωνα με το άρθρο 30 ΕΚ, από λόγους δημοσίας ηθικής, δημοσίας τάξεως και προστασίας της υγείας των ανθρώπων, ακόμα και στην περίπτωση κατά την οποία η συσκευή για την αποθήκευση εικόνας έχει υποβληθεί σε εξακρίβωση της καταλληλότητάς της για ανηλίκους σε άλλο κράτος μέλος και φέρει σχετική ένδειξη.

⁴⁵ — Απόφαση της 12ης Ιουνίου 2003, C-112/00, Schmidberger (Συλλογή 2003, σ. I-5659, σκέψη 79 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

V — Πρόταση

95. Βάσει των προεκτεθεισών σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που έθεσε το Landgericht Koblenz ως εξής:

«Απαγόρευση πωλήσεως δι' αλληλογραφίας συσκευών για την αποθήκευση εικόνας που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο και κατάταξη για σκοπούς προστασίας των ανηλίκων από τον αρμόδιο εθνικό οργανισμό, ανάλογη με αυτή που θεσπίζει το άρθρο 12, παράγραφος 3, σημείο 2, του Jugendschutzgesetz, αφορά ένα τρόπο πωλήσεως και, εφόσον εφαρμόζεται σε όλες τις επιχειρήσεις που ασκούν τη δραστηριότητά τους εντός του οικείου κράτους, δεν αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών υπό την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ, υπό την προϋπόθεση να επηρεάζει κατά τον ίδιο τρόπο την εμπορία προϊόντων προελεύσεως του οικείου κράτους μέλους και προϊόντων προελεύσεως άλλων κρατών μελών.

Εφόσον το εθνικό δικαστήριο, κατόπιν της σχετικής αξιολογήσεως, αποφανθεί ότι η εν λόγω απαγόρευση αποτελεί μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών κατά την έννοια του άρθρου 28 ΕΚ, η απαγόρευση δικαιολογείται, σύμφωνα με το άρθρο 30 ΕΚ, από λόγους δημοσίας ηθικής, δημοσίας τάξεως και προστασίας της υγείας των ανθρώπων, ακόμα και στην περίπτωση κατά την οποία η συσκευή για την αποθήκευση εικόνας έχει υποβληθεί σε εξακρίβωση της καταλληλότητάς της για ανηλίκους σε άλλο κράτος μέλος και φέρει σχετική ένδειξη.»